

РЕШЕНИЕ

№ 6506

гр. София, 09.11.2021 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 65 състав, в публично заседание на 20.10.2021 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Ванина Колева

при участието на секретаря Ирена Йорданова и при участието на прокурора Стоян Димитров, като разгледа дело номер **3184** по описа за **2021** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл.203 и сл. от Административнопроцесуалния кодекс (АПК), вр. с чл. 285, ал.1 и чл.284 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС).

Образувано е по искова молба с вх.№ 11311 /01.04.2021 год., подадена от В. В. П.-Д., ЕГН [ЕГН], с която предявява иск, на осн. чл.284 от ЗИНЗС, за обезщетение за претърпени неимуществени вреди в размер на 30000 лв., причинени от условията, в които е пребивавала от 19.04.2019г. до 27.11.2019г. в Следствения арест в [населено място], [улица]. В допълнение към исковата молба от 21.004.2021г. твърди, че настъпилите вреди се изразяват в разрушаване на здравето и психиката ѝ – има психически и физиологични проблеми, свързани с ползването на тоалетна, пострадало е самочувствието ѝ, изпитвала е страх и депресия, здравословни проблеми със стомаха, очите и краката, причинени от лошата храна, ниското качество на храната, оскъдното осветление и обездвижването. Конкретно относно условията, в които е пребивавал твърди, че килията е с много малка площ, пространството е недостатъчно за четири жени, обзавеждането и вещите. Хигиената е на изключително ниско ниво, мръсно е. Санитарният възел е открит и не е отделен от помещението за спане и живот. Осветлението е оскъдно, не влизала достатъчно дневна светлина и свеж въздух. Престоят на открито всъщност е в помещение с покрив, на площ от около 15 кв.м., в която пребивават около 10-12 жени, където през лятото е изключително горещо. Храната е с лошо качество и не се спазва хигиена. Ангажира гласни

доказателства. Моли съда да уважи изцяло иска. Не претендира разноски.

В писмен отговор ответникът изразява становище за допустимост на исковата молба и излага доводи свързани с нейната неоснователност. Представя становище рег. № 9082/07.06.2021г. от инсп. Б. А. - гл. надзирател, III степен в сектор „Арести“ при О. относно условията в следствения арест, находящ се в [населено място], бил. „Г. М. Д.“. Моли искът да бъде отхвърлен като неоснователен. Представени и приети са писмени доказателства, свързани с храната, медицинската помощ, оказвана на ищцата по време на престоя ѝ там, заверено копие на арестантското ѝ досие, становище рег. № 10952/05.07.2021г. от гл. инсп. А. З.- началник сектор „Арести“ О.. Ангажирани са гласни доказателства. Моли съда да отхвърли исковата претенция като неоснователна и недоказана. Претендира юрисконсултско възнаграждение.

Представителят на Софийска градска прокуратура изразява становище за неоснователност и недоказаност на исковата претенция и моли да бъде отхвърлена.

Като доказателства по делото са приети представените от ответника становище рег. № 9082/07.06.2021г. от инспектор Б. А., главен надзирател, III степен в сектор „Арести“ при Областна служба „Изпълнение на наказанията“ (О.) – С. и медицинска справка рег. № 7579/17.05.2021г. относно В. В. П.-Д., изготвена от д-р Д. Д., лекар-ординатор в МЦ към сектор „Арести“ към О. – С., към която е приложена документация от медицинското ѝ досие. Като доказателство е прието и представеното в заверен препис арестантско досие на ищцата и становище рег. № 10952/05.07.2021 на началника на сектор „Арести“ при О. - С..

От становището на инсп. А. се установява, че спалните помещения в ареста на бул. „Д-р Г.М. Д.“ № 42 са еднотипни като изграждане и оборудване и са приблизително с площ 16 кв.м. Оборудвани са с по две двойни легла тип „вишка“ за до 4 задържани лица, метална маса и столове, буферна решетка, отделяща прозорците от килията, 8 бр. метални шкафчета за съхранение на хранителни продукти и разрешение вещи от задържаните лица и отоплителен елемент от инсталацията за парно отопление, отделен с метална решетка, всички те са фиксирани неподвижно за пода, а решетките и към стените и тавана. Всяко арестно помещение разполага със собствен санитарен възел, с непрекъснат достъп до течаща вода, с чешма, мивка и тоалетен блок. Санитарният възел е отделен от останалата част на килията посредством масивна преградна стена с височина 1,2 м. В становището се твърди, че в помещението не се допуска настаняване на повече от 4 лица. Над санитарния възел има изградена вентилационна система за циркулация на свеж въздух по естествен път. В помещението има два броя открити прозорци, от които единият има възможност за отваряне. Елементите от конструкцията на дограмата и материалите на стъклопакета позволяват естествена светлина и пресен въздух в помещението. В помещенията, разположени от северната страна на сградата има възможност за отваряне на един прозорец. Ищцата през по-голямата част от престоя си в ареста е била настанена от северната страна в спално помещение № 12 и спално помещение № 13 на етаж III. В помещението има изградена система за захранване с 12 V прав ток и система за ефирна цифрова телевизия. Изкуственото осветление е изпълнено с 2 бр. крушки с LED светлина.

На покрива на сградата са изградени седем броя помещения, всяко с площ около 25 кв.м., обособени като места за провеждане на престой на открито. Над помещенията са поставени поликарбонатни плоскости с дъговидна форма с охранителна цел, поради констатирани многобройни случаи на опити за внасяне на неразрешени

вещи с помощта на техническо средство “дрон”. Престоят на открито се осъществява ежедневно не по-малко от един астрономически час през светлата част на денонощието.

Храната в ареста се доставя два пъти дневно от затвора – [населено място] и отговаря на изискванията на чл. 84, ал.2, т.1 ЗИНЗС. Изготвя се по утвърдени от министъра на правосъдието, съгласувани с министъра на здравеопазването и министъра на финансите, таблици за химически и калориен състав. Задържаните могат да закупуват чрез администрацията на ареста за собствена сметка допълнително хранителни продукти, за което им се предоставя заявка. По време на свиждане също имат право да получават хранителни пратки.

В справката е отразено, че по време на престоя в ареста ищцата няма подадени жалби и не е сигнализирала сигнално-охранителния състав за сериозно неразположение и дискомфорт от използване на санитарния възел в спалното помещение.

В становище рег. 10952/05.07.2021г от гл. инсп. А. З. се излагат аналогични данни. В писмо рег. № 10201/24.06.2021г. от началник ОСИН – С. са посочени лицата, с които ищцата е пребивавала в едно помещение при престоя си в следствения арест на бул. Г.М. Д. в [населено място]. От него се установява, че по време на задържането си г-жа П.-Д. е настанена в арестантско помещение № 9 на етаж 3 в периода от 19.04.2019г. до 28.05.2019г., в арестантско помещение № 13 на етаж 3 – за периода от 28.05.2019г до 20.09.2019г. и в арестантско помещение № 12 на етаж 3 в периода от 20.09.2019г. до 28.11.2019г. В докладна записка 10950/05.07.2021г. е посочено във всяко от тези помещения колко прозореца се отварят.

От представените с арестантското досие на ищцата медицински справки се установява, че многократно е прегледана в медицинския център по повод оплаквания от различно естество, за което е получавала адекватна симптоматична терапия. На 24.06.2019г. по повод опалкване в дясната коленна става е била прегледана обстойно в Медицинския център . По повод оплаквания от гинекологичен и ортопедичен характер на 10.07.2019г. е изпратена на консултация със специалист в МИ-МВР, извършени са и сонография и ехографско изследване. Провеждани са рутинни медицински прегледи 10 на брой в периода от м. 07 до м. 11. 2019г. вкл., при част от които ѝ е изписвана терапия. Отражено е, че по време на престоя си ареста до привиждането ѝ в Затвора – С. не се е оплаквала от алергични прояви, оттоци и подуване на клепачите, и не е споделяла, че се е стискала от неудобство да ходи по голяма нужда. Приложени са заверени копия на първоначална медицинска справка, лекарствен лист, медицински направления, ехографско изследване и доплер, извадка от амбулаторен журнал.

По искане на ищцата са разпитани двама свидетели. Свидетелят И. Х. У. твърди, че е била много пъти в едно помещение с ищцата. Санитарният възел е открит и не осигурява усамотение. Некомфортно е и притеснително. Пространството в килията е малко, могат да се направят две крачки. Вътре са по 4 човека и не могат да се движат. Зимата няма отопление. Лятото става много задушно. Светлината е оскъдна и дори през деня има нужда от изкуствено осветление. Винаги има хлебарки, срещу които не се пръска. Разнасянето на храната не е хигиенично. Медицинското обслужване е до 16 часа. За 450 човека има само двама лекари. Престоят на открито е в таванска стая, разхождат се 20 човека. Помещението за престой на открито е малко, има две пейки. Единственото раздвижване е, ако можеш да се качиш до там. Кагато е била заедно с ищцата се е оплаквала от главоболие. Постоянно се стискала и дори към момента пие

медикаменти.

От показанията на свидетеля А. А. П., майка на ищцата, се установява, че санитарният възел в килията е открит. Площта е много малка - 16 кв.м. с банята и санитарен възел. Прозорците са матирани, открехва се единият малко в горната част. Няма много въздух. Осветлението в помещението било много оскъдно. Леглата били на вишки и били по 4 човека в това пространство. Между прозореца и решетките имало разстояние около 80см, което не можело да се достигне с ръка и да се почисти. Ищцата се чувствала ужасно от открития санитарен възел - отворен, без врата. Имала проблеми с ходенето по голяма нужда от притеснение. Банята била в същото помещение. Имало обща баня, но само два пъти в седмицата. Престоят на открито се намирал на 5-и етаж на сградата - с поликарбонатен покрив. Лятото не се издържало от горещините. Имало 15-16 жени на не повече от 15 квадратни метра. Храната била ужасна. В. П. се е нуждала от медицинска помощ. Медицинският център работил до 17 часа, след това няма никой. Ищцата не е търсила среща с психолога на ареста. Търсила е медицинска помощ относно проблеми със стомаха.

При преценка на свидетелските показания на тези свидетели следва да се държи сметка, че свидетелят У., въпреки твърденията ѝ, от представената справка от ответника, се установява, че не е пребивавал в едно помещение с ищцата, а показанията на свидетеля А. П., на основание чл. 172 ГПК, се преценяват от съда с оглед на всички други данни по делото, като се има предвид възможната заинтересованост.

Това се отнася и за разпитаните по искане на ответника като свидетели М. А. М., служител в ГДИН, чиято работа е свързана с Ареста на [улица] и Р. А. Ж., служител в ГДИН.

От показанията на свидетеля М. А. М. се установява, че в килията на г-жа П. е имало постоянно течаща вода, топла и студена. Санитарният възел е отделен с преграда около 1,20 м., има тоалетна чиния, казанче. От вратата няма видимост в санитарния възел. Другите жени в помещението обаче виждат какво се случва там. Размерът на килията е 16 кв.м. В нея е имало до 4 задържани лица. На ищцата ѝ е осигурявано къпане по график на етажа, в отделни бани два пъти в седмицата и когато е имала нужда и възможност също. Престоят на открито е всеки ден по график, изготвян ежесечно. Помещението е около 20 кв.м и се извеждат до 10 лица. Колко лица ще се извеждат зависи колко са общо. В килията е имало два отваряеми прозореца. Максимумът на отваряне на прозореца е около 30 см. Прозорците не са затъмнени, имат решетки.

Свидетелят Р. А. Ж. познава В. П. в качеството на задържано лице в ареста на [улица]. Според показанията му всички килии там са с еднотипно осветление с LED осветление. Всички килии имат прозорци, от които има достъп на естествена светлина. В помещенията има два броя прозорци. Задържаните лица могат да получават хранителни продукти извън предоставените три пъти дневно по два начина: чрез свиждане, не по малко от два пъти в месеца по утвърден списък за разрешените предмети и продукти - до 5 кг. плодове и зеленчуци и до 5 кг трайни хранителни продукти; или закупени с лични средства от лавката от служители на ареста. Един път седмично се заявяват по утвърден списък, след което се доставят, средствата се изтеглят от личните сметки на задържаните. Почистването на килиите става с труда на лишените от свобода. От страна на администрацията се предоставят материали. Има изготвен месечен график, не по – малко от два пъти в седмицата се осигурява достъп

до баня. На територията на ареста има медицински център с медицински специалисти, които извършват прегледи един път седмично и при оплаквания от задържаните. През останалата част при необходимост се координира с Центъра за спешна помощ в С.. Свидетелят няма спомен ищцата да е имала конкретни оплаквания и нещо по-фрапантно.

При така установената фактическа обстановка съдът намира от правна страна следното:

Искът е с правно основание чл.284, ал.1 ЗИНЗС – претендира се обезщетение за вреди, причинени на задържан под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл. 3. На основание чл. 203, ал. 1 (ДВ, бр. 13 от 2017 г.) от Глава единадесета на АПК, исковете за обезщетения за вреди, причинени на граждани или юридически лица от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на административни органи и длъжностни лица се разглеждат по реда на тази глава. Съгласно чл. 203, ал. 2 (ДВ, бр. 13 от 2017 г.) от АПК, за неуредените въпроси за имуществената отговорност се прилагат разпоредбите на Закона за отговорността на държавата и общините за вреди (ЗОДОВ) или на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража. Според чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС държавата отговаря за вредите, причинени на лишени от свобода и задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл. 3 от ЗИНЗС, съгласно който осъдените и задържаните под стража не могат да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко, нечовешко или унижително отношение, като в ал. 2 на същия член е посочено, че за изтезания, жестоко, нечовешко или унижително отношение се смятат и поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода или задържането под стража, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност.

За да бъде приета основателност на иска за вреди с правно основание чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС, следва кумулативно да бъдат доказани: акт, действие и/или бездействие на специализираните органи по изпълнение на наказанията, с което се нарушава чл. 3 от ЗИНЗС и настъпила, в резултат на нарушението неимуществена вреда в правната сфера на ищца, която се предполага до доказване на противното по силата на въведената с разпоредбата на чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС, оборима презумпция. Следователно отговорността на държавата се ангажира при доказано подлагане на изтезания, на жестоко, нечовешко или унижително отношение (чл. 3, ал. 1), както при поставянето на лицата в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието "лишаване от свобода" или "задържането под стража", изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност

или малоценност (чл. 3, ал. 2).

В случая се претендира обезщетение за претърпени неимуществени вреди в размер на 30000 лева, причинени в резултат на незаконосъобразни фактически действия и бездействия на администрацията на ГДИН, изразяващи се в поставянето на ищцата в условията, в които е пребивавала от 19.04.2019г. до 27.11.2019г. в Следствения арест в [населено място], бул. „Д-р Г.М. Д.“ 42 - недостатъчна жилищна площ, липса на санитарен възел, осигуряващо уединение, оскъдно осветление, липса на въздух, липса на истински престой на открито, храна с лошо качество, липса на медицинско обслужване.

Искът за присъждане на обезщетение е предявен от процесуално легитимирано лице, лице задържано под стража в следствения арест на [улица] Г.М. Д.“ в [населено място], в периода 19.04.2019г. до 27.11-2019г., което твърди, че условията, в които е било поставено там са разрушили здравето и психиката ѝ – довели са до психологични и физиологични проблеми, свързани с ползването на тоалетна, пострадало е самочувствието ѝ, изпитвала е страх и депресия, имала е здравословни проблеми със стомаха, очите и краката, причинени от лошата храна и обездвижването.

Искът е предявен срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ - юридическо лице, осъществяващо прякото ръководство и контрол върху дейността на местата за лишаване от свобода, с териториални служби, каквито са затворите и областните служби „Изпълнение на наказанията“ - надлежен ответник по чл.205 от АПК, вр. с чл.285, ал.1 от ЗИНЗС.

Съгласно чл. 20 от ППЗИНЗС, за всеки затвор се определя максималният брой лишени от свобода, които могат да бъдат настанени, съгласно разполагаемата жилищна площ, а в спалните помещения се осигурява пряк достъп на дневна светлина и възможност за естествено проветряване. Количеството дневна светлина, степента на изкуственото осветление, отопление и проветряване се определят в зависимост от изискванията на съответните стандарти за обществени сгради. На лишените от свобода се осигурява постоянен достъп до санитарен възел и течаща вода. В заведенията от закрит тип и арестите в затворите ползването на санитарен възел и течаща вода се осъществява в спалните помещения.

В чл. 21 от ППЗИНЗС е посочено, че спалните помещения се обзавеждат с отделни легла за настанените лица, снабдени със спални принадлежности, шкафчета за лични вещи, маса, столове, осветителни и отоплителни тела, като се осигуряват условия за пряк достъп на дневна светлина и възможност за проветряване, а лишените от свобода са длъжни да спазват реда и хигиената в спалните помещения. За всяко

спално помещение съответният инспектор по социални дейности и възпитателна работа определя отговорник, който изготвя месечен график за дежурства и следи за поддържането на реда и хигиената, съгласно алинея четвърта на същия текст, във всяка затворническа група се обособяват спални помещения за настаняване на непушачи. В алинея шеста е предоставено право на лишените от свобода се създават условия за къпане не по-малко от два пъти седмично и за изпиране на дрехите, спалното и личното бельо. От своя страна, в чл. 25 от ППЗИНЗС е посочено, че основанията за настаняване в местата за лишаване от свобода са- приведени в изпълнение по съответния ред съдебни актове с наложено наказание лишаване от свобода или за вземане на мярка за неотклонение задържане под стража по реда на Наказателно-процесуалния кодекс. Същите се съпровождат с информация за датата и обстоятелствата при задържането на лицето, както и със справка за съдимост. В съответствие с алинея втора престоят на открито се провежда под надзора на служители от надзорно-охранителния състав на специално определени места в затвора, поправителния дом или затворническото общежитие, като по възможност същите предлагат защита при лошо време. По време на престоя на открито администрацията на затвора осигурява подходящи условия - съоръжения, екипировка и организирани дейности, насърчаващи поддържането на добро физическо здраве. На лишените от свобода по време на престой на открито се разрешава да се обединяват за участието им във физически упражнения или спортни игри.

В случая следва да се приложат установените за защита на правото по чл. 3 ЕКПЧ стандарти, установени от Европейския съд по правата на човека. Постановено е пилотното решение на ЕСПЧ по делото Н. и др. с/у България, в което Европейският съд е дал генерални мерки за преодоляване на проблемите на условията в затворите, нарушаващи забраната по чл. 3 ЕКПЧ. В решението Н. ясно се сочи по какъв начин следва да се прилага българският закон, предоставящ компенсаторно средство, а именно ЗОДОВ, за да може да изпълни изискването за ефективно вътрешноправно компенсаторно средство за защита от нарушаване на чл. 3

От събраните в хода на производството писмени и гласни доказателства се установява, че през исковия период В. П.-Д. е пребивавала в арестантско помещение № 9, арестантско помещение № 13 и в арестантско помещение № 12, всички на III етаж, последните две в северната част на сградата. Установено е, че помещенията са с площ 16 кв.м., на която са разположени легла, маса, шкафчета и санитарен възел. Ищцата е пребивавала там с най-много още три лица, като капацитетът на килията била за 4 лица. В чл.43, ал.4 от ЗИНЗС е

предвидено, че минималната жилищна площ в спалното помещение за всеки лишен от свобода не може да е по-малка от 4 кв. м. Съгласно § 231 от пилотното решение по делото Н. и други срещу България от 27.01.2015 г. за условията в българските затвори, ако затворниците имат на разположение по-малко от три квадратни метра жилищна площ, пренаселеността трябва да се счита за толкова тежка, че да доведе само по себе си, независимо от други фактори, до нарушение на чл. 3 от Европейската конвенция за правата на човека и основните свободи (ЕКПЧОС, Конвенцията).

От събраните по делото доказателства – становищата и справките, представени от ответника и свидетелските показания на разпитаните свидетели се установява, че г-жа П.-Д. е пребивавала с още три задържани лица Следователно полагащата се на всеки от тях жилищна площ е 4 кв.м. ЕСПЧ обаче обръща внимание, че в оценката на наличното пространство трябва да се вземе предвид пространството, заемано от мебели и обзавеждане в килията. Следователно при наличие на обзавеждане – легла, маса, стол, осем шкафчета и санитарен възел, не може да се приеме, че е достигнат желаният стандарт от 4 кв.м. Не се установява обаче, ищцата да е имала на разположение по-малко от 3 кв.м. жилищна площ. Следователно не може да се приеме, че е налице пренаселеност, която сама по себе си да води до нарушение на чл.3 от Конвенцията. Въпреки това обаче следва да се отчете и фактът, че в тази площ се включва и обзавеждането и санитарният възел. Според показанията на разпитаните свидетели в помещението могат да се направят две крачки. От друга страна, както ЕКЗПЧОС отбелязва в §234 от решението по делото Н. и др. срещу България, освен размерът на наличното пространство, други аспекти на физическото състояние на задържане също са от значение за оценката на съответствие с чл. 3 от Конвенцията. Тези елементи включват по-специално достъп до упражнения на открито, естествена светлина или въздух, наличие на вентилация, адекватност на отоплението, възможност за използване на тоалетната в уединение и съответствие с основни санитарни и хигиенни изисквания. По този начин, дори и в случаите на затворнически килии, които осигуряват 3-4 квадратни метра жилищна площ на един лишен от свобода, може да има нарушение на този член, ако факторът на пространството е съчетан с липса на вентилация и осветление.

Член 43, ал.4 от ЗИНЗС гласи, че количеството дневна светлина, степента на изкуственото осветление, отопление и проветряване, достъпът до санитарни възли и течаща вода, както и минимумът обзавеждане на спалните помещения, се определят с правилника за прилагане на закона. Член 20, ал. 2 гласи, че в спалните помещения следва да се осигури пряк достъп на дневна светлина и проветряване и

че количеството дневна светлина, степента на изкуственото осветление, отопление и проветряване се определят в зависимост от изискванията на съответните стандарти за обществени сгради.

В случая се установява, че в арестните помещения от северната страна на III етаж има два прозореца, като само един от тях се открехва около 30 см. Според показанията на разпитаните свидетели П. и У., това не е достатъчно за проветрение и в килията липсва достатъчно свеж въздух. Установено е, че стъклата не са затъмнени, но има решетки, което по показанията на свидетелите пречат за проникването на слънчева светлина през деня. Има изкуствено осветление с две LED крушки, което отново по показанията на свидетелите е недостатъчно. Не са представиха доказателства, че количеството дневна светлина, степента на изкуствено осветление, отоплението и проветряването са в противоречие с изискванията на съответните стандарти за обществени сгради.

ЕСПЧ в решението по делото Н. и др. срещу България в § 238 сочи, че "Въпреки това, при липсата на индикации за пренаселеност или неправилно функциониране на системата за вентилация и изкуственото осветление, негативният ефект на щорите не достига сам по себе си прага на тежест, изискван по този член" А в случая е от значение, че не става въпрос за щори, а за решетка и матиране на стъклото, което позволява влизането на дневна светлина. Прозорецът частично се отваря, което позволява и проветрение в килията.

Установено е, че ищцата е имала възможност всеки ден за престой на открито. В чл.86, ал.1, т.1 от ЗИНЗС е регламентирано правото на лишените от свобода на **престой на открито** не по-малко от един час на ден. Задължение на затворническата администрация е да го осигури. По делото не се спори, а и от събраните доказателства се установява, че всеки ден в светлата част на денонощието ищцата е имала възможност за един час престой на открито, който се провежда в открито помещение на покрива на сградата. В чл.71, ал.12 от ППЗИЗНС е предвидено, че индивидуален отказ от престой на открито се прави с писмена декларация. В приложеното по делото арестантско досие на ищцата са налични такива декларации, от които се установява, че се е случвало тя да се отказва от престой на открито поради неразположение.

Според насоките дадени от ЕСПЧ, местата за престой на открито трябва да бъдат достатъчно просторни и по възможност да предлагат защита при лошо време. Наличието и продължителността на упражнения на открито, както и условията, в които лишените от свобода могат да ги правят са сред основните елементи, свързани с оценката на условията на задържане чрез позоваване на чл. 3 от Конвенцията. Според Стандартите за лишаване от свобода, определени от Комисията

против изтезанията (КПИ), на които се позовава и ЕСПЧ в своите решения, посочват конкретно такива упражнения и ги смятат за основен гарант на благополучието на затворниците и че на всички тях, без изключение, се позволява най-малко един час упражнения на открито, за предпочитане като част от по-широка програма на дейности извън килията. Тези стандарти също казват, че за упражненията на открито трябва да бъде осигурено достатъчно пространство и, когато е възможно, да предоставят подслон при студено време.

В § 235 и §236 от решението по делото Н. срещу България, е посочено, че кратката продължителност на упражнения на открито може да бъде фактор, който изостря положението на затворник, ограничен в своята килия през останалата част от времето, като физическите характеристики на външните съоръжения за упражнения също имат значение. Например двор за упражнения, който е само два квадратни метра по-голям от килията, заобиколен е от стени с височина от три метра и има отвор към небето, покрит с метални пръти и дебела мрежа, не предлага на затворниците подходящи възможности за почивка и възстановяване.

В случая от събраните по делото доказателства се установява, че всяко от обособените места за престой на открито (“каре”) е с площ около 25 кв.м., обособени като места за провеждане на престой на открито. Над помещенията са поставени поликарбонатни плоскости с дъговидна форма с охранителна цел. От показанията на разпитаните свидетели се установява, че на тази площ се събират 12-13-15 жени и няма възможност за движение, а на практика помещението е стая и не е на открито, поради покрива от поликарбонат. През летните месеци, през деня температурата се повишава значително и помещението става прекомерно горещо и задушно. Липсват всякакви условия за упражнения или активност на открито. По този начин условията на провеждане на престоя на открито не е предоставял възможност за движение и възстановяване, а и при горещо време, не е имало и достъп до свеж въздух, Като се има предвид, че е нямало възможност за движение повече от няколко крачки и в арестантските помещения, в които достъпът до слънчева светлина и свеж въздух е бил ограничен, може да се направи извод, че престоят на открито не е осигурявал достатъчно пространство и в случая изостря положението на задържаните по смисъла на цитираното решение.

От представените становища от О. - С. се установява, че всяко арестно помещение разполага със собствен **санитарен възел**, с непрекъснат достъп до течаща вода, с чешма, мивка и тоалетен блок. Санитарният възел е отделен от останалата част на килията, посредством масивна преградна стена с височина 1,2 м. Това се подкрепя и от събраните писмени доказателства. Единственият спор в тази връзка е относно

възможността за уединение при използването на санитарния възел. Свидетелите П. и У. заявяват, че санитарният възел е открит. Това се подкрепя и от показанията на свидетеля М., служител на ответника, която заявява, че другите жени в килията виждат какво се случва в санитарния възел, а видимостта от вратата е ограничена. От справките също се установява, че санитарният възел не е отделен с врата. Той се използва и за баня, защото в общата баня пускат два пъти в седмицата. Следователно, достъпът до санитарен възел и баня не е ограничен в светлата част на деня и за належащите си нужди през нощта лишените от свобода могат да ползват санитарното помещение в спалното помещение, което е обособено и снабдено с постоянно течаща топла и студена вода. Следователно, администрацията на затвора е осигурила на лишените от свобода постоянен достъп до санитарен възел с топла и студена вода, както и възможност за поддържане на личната хигиена. Параграф 249 от Решението по делото Н. срещу България, сочи, че достъпът до правилно оборудвани и хигиенични санитарни помещения е от изключително значение за запазване на чувството на затворниците за лично достойнство.

От друга страна обаче в параграф 241 от същото решение е посочено, че: “Що се отнася по-специално до достъпа до тоалетни, тоалетни чинии, поставени в ъгъла на килията и лишени от каквото и да било отделяне от жилищната площ или отделена от една преграда с височина от един метър или метър и половина е не само неприятно от хигиенна гледна точка, но и лишава задържаните от възможността за използване на тоалетната в каквото и да било уединение, защото той или тя остава постоянно видима за другите лишени от свобода, седящи на леглата, а също и за надзирателите на затвора, гледащи през шпионката.” В случая показанията на свидетелите и на двете страни в спора установяват, че санитарният възел е открит, без врата и не позволява уединение. Отразеното в становищата и справките, че има преграда от 1,20 м. е без значение, с оглед цитираното тълкуване дадено от ЕСПЧ и безспорната липса на уединение. В случая в санитарното помещение задържаните лица също се къпят, което засяга достойнството им в още по-голяма степен.

Следва да се отбележи, че в помещенията е било изключително мръсно, а няма данни на задържаните лица да са раздавани почистващи препарати и средства, за да може да се поддържа нормална хигиена в помещенията.

Твърденията за липса на медицински грижи не се подкрепят от събраните доказателства. От представеното лично арестантско досие на В. П.-Д. и медицинското ѝ досие се установява, че редовно е преглеждана. Давани са и медикаменти, назначавана ѝ е терапия, при оплаквания и е осигурена консултация със специалисти – ортопед и

гинеколог в МИ на МВР, правени са и необходимите изследвания – ехография, сонография и пр.

Недоказани останаха и твърденията за лошото качество на храната. Приети са таблици с калорийния състав на храната. Според свидетеля У. храната не е била толкова лоша, а от показанията на свидетеля Ж. и представените справки се установява, че задържаните са имали възможност да закупуват допълнително храна от лавката, както и да получават храна при свиждане.

При съвкупна преценка на всички установени факти – по-малко от 4 кв.м. жилищна площ на разположение, липсата на пряка слънчева светлина и възможност за проветрение, неприемливите условия в помещението за престой на открито, липсата на уединение в санитарното помещение в килията и лошите хигиенни условия, следва извод, че в случая е налице "нечовешко" и "унизително" отношение, които превишават целите на изтърпяване на наказанието. В случая неудобствата и страданията, с които е съпроводено задържането на г-жа П.-Д. надминават необходимото за изпълнението му. В решенията си ЕСПЧ подчертава, че приложението на чл. 3 от Конвенцията изисква засягането да води до унижение, което надминава това, което обикновено съпътства наказанието лишаване от свобода. Държавата следва да гарантира, че лицето е задържано при условия, които са съвместими с човешкото му достойнство, че начинът и методът на изпълнение на тази мярка не го подлагат на мъки или изпитания, надхвърлящи неизбежното страдание, свързано със задържането, и че предвид практическите изисквания на лишаването от свобода, неговото добро здравословно състояние е съответно обезпечено. При преценяване на условията на задържането, следва да се вземат предвид кумулативните последици на тези условия и срока на задържането.

Предвид доказаното по делото обстоятелство относно престоя на ищцата в спални помещения на следствения арест, които са с по – малка от 4 кв. м. на лишен от свобода площ разполагаема площ, със санитарен възел в килията, който не осигурява уединение, за престой на открито, който се провежда в помещение с покрив, който не позволява проникването на достатъчно свеж въздух и повишава значително температурата през летните месеци, с недостатъчна площ и липса на възможност за движение и физическа активност, съдът намира, че на осн. чл. 52 от ЗЗД и съобразно периода на исковата претенция справедливият размер на обезщетението, съответстващ на претърпяното страдание се преценява на 800 лева. Това обезщетение съответства на степента и интензитета на създаденото на ищцата неудобство. То според обсъдените по делото писмени и гласни доказателства, е такова, което може да бъде квалифицирано като

"причиняващо страдание и унижаващо достойнството".

Обезщетението съответства и на обезщетенията, които се присъждат от Съда по правата на човека по аналогични случаи, както и отговора на изискването според практиката по чл. 3 от ЕСПЧ, според която държавите следва да гарантират, че лицето е задържано при условия, които са съвместими с човешкото му достойнство, че начинът и методът на изпълнение на тази мярка не го подлагат на мъки или изпитания, надхвърлящи неизбежното страдание, свързано със задържането, и че предвид практическите изисквания на лишаването от свобода, неговото добро здравословно състояние е съответно обезпечено. При преценяване на условията на задържането, следва да се вземат предвид кумулативните последици на тези условия и срока на задържането.

Ищцата не претендира разноски, поради което такива не следва да се присъждат в настоящето производство.

Водим от горното и на основание чл. 203, ал. 2 от АПК във връзка с § 1 от ДР на ЗОДОВ и чл. 235 от ГПК, <https://web.apis.bg/p.php?i=339588> съдът

РЕШИ:

ОСЪЖДА Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" [населено място] да заплати на В. В. П.-Д., ЕГН [ЕГН], по иск с пр. осн. чл. 284 от ЗИНЗС вр. с чл. 1, ал.1 от ЗОДОВ, сумата от 800 (осемстотин) лева, представляваща обезщетение за причинени й неимуществени вреди от преживяно унижително и недостойно отношение, вследствие нарушения на чл. 3 от ЗИНЗС за периода от 19.04.2019г. до 27.11.2019г. по време на престоя й в Следствения арест в [населено място], [улица] ОТХВЪРЛЯ иска за горницата над тази сума до пълния предявения размер от 30 000 лв.

Решението може да се обжалва с касационна жалба пред тричленен състав на Административен съд София-град в 14-дневен срок от съобщението до страните, че е изготвено.

СЪДИЯ: